

UPADŁOŚĆ KONSUMENCKA

Anna Ludwicyńska, Aleksandra Machowska

ZAWIERA WZORY PISM

WYDANIE

2

UPADŁOŚĆ KONSUMENCKA

Anna Ludwicyńska, Aleksandra Machowska

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

WYDANIE

2

Stan prawny na 5 maja 2022 r.

Wydawca
Monika Pawłowska

Redaktor prowadzący
Joanna Tchorek

Opracowanie redakcyjne
JustLuk

Projekt okładek serii
Wojtek Janikowski, Przemek Dębowski

prawoLubni

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przystępujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

Szanujemy prawo i własność
Więcej na www.legalnakultura.pl
Polska Izba Książki

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2022

ISBN 978-83-8286-396-3
2. wydanie

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.
Dział Praw Autorskich
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. 728 313 462
e-mail: PL-ksiazki@wolterskluwer.com

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	19
Wstęp	23

Część pierwsza Zagadnienia ogólne

Rozdział 1

Charakterystyka upadłości konsumenckiej	31
1.1. Czym jest upadłość „konsumencka”?	31
1.1.1. Uwagi ogólne	31
1.1.2. Informatyzacja postępowania upadłościowego – wprowadzenie systemu teleinformatycznego obsługującego postępowania sądowe w upadłości konsumenckiej	33
1.2. Zakres podmiotowy przepisów o upadłości osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej	38
1.2.1. Pojęcie osoby fizycznej nieprowadzącej działalności gospodarczej – zakres podmiotowy	38
1.2.2. Pojęcie działalności gospodarczej i zawodowej	39
1.2.3. Osoby prowadzące działalność nieewidencjonowaną	42

Rozdział 2

Podmioty legitymowane do złożenia wniosku o upadłość konsumencką	44
---	-----------

Rozdział 3

Cele i zasady postępowania upadłościowego w kontekście upadłości konsumenckiej	48
---	-----------

Rozdział 4

Przesłanki ogłoszenia upadłości konsumenckiej	50
4.1. Przesłanki pozytywne	50
4.2. Przesłanki negatywne, skutkujące oddaleniem wniosku o ogłoszenie upadłości konsumenckiej	51

Rozdział 5

Przepisy regulujące tok uproszczonego postępowania upadłościowego w przypadku osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej	56
5.1. Informacje ogólne	56
5.2. Przepisy mające zastosowanie	60
5.3. Wyłączenia przepisów części pierwszej Prawa upadłościowego	61
5.4. Przepisy mające odpowiednie zastosowanie w przypadku, gdy jedynym wnioskodawcą jest wierzyciel	65
5.5. Stosowanie przepisów o postępowaniu zabezpieczającym	68
5.5.1. Uwagi ogólne	68
5.5.2. Tymczasowy nadzorca sądowy	70
5.5.3. Zawieszenie egzekucji (art. 39 pr. upadł.)	73
5.5.4. Inne sposoby zabezpieczenia majątku dłużnika	74

Rozdział 6

Sądowe organy postępowania upadłościowego	76
6.1. Sąd	76
6.2. Sędzia-komisarz	84
6.2.1. Informacje ogólne	84
6.2.2. Sędzia-komisarz – funkcja, zadania	89
6.2.3. Zastępca sędziego-komisarza	95
6.2.4. Referendarz sądowy jako sędzia-komisarz	97
6.3. Orzeczenia wydawane w toku postępowań prowadzonych na podstawie Prawa upadłościowego	100

6.3.1.	Uwagi ogólne	100
6.3.2.	Zaskarżanie orzeczeń	104
6.3.2.1.	Wprowadzenie	104
6.3.2.2.	Zaskarżanie postanowień sędziego- komisarza i referendarza pełniącego funkcje sędziego-komisarza	107
6.3.2.3.	Problem zaskarżania postanowień sędziego wyznaczonego	108

Rozdział 7

Wniosek o ogłoszenie upadłości konsumenckiej	110
7.1. Informacje ogólne	110
7.2. Treść wniosku o ogłoszenie upadłości osoby fizycznej nieprowadzącej działalności gospodarczej	111
7.3. Wymogi formalne wniosku o ogłoszenie upadłości osoby fizycznej nieprowadzącej działalności gospodarczej	112
7.4. Inne problemy na etapie składania wniosku o ogłoszenie upadłości osoby fizycznej nieprowadzącej działalności gospodarczej	122

Rozdział 8

Ogłoszenie upadłości	123
8.1. Postanowienie o ogłoszeniu upadłości	123
8.2. Czynności sądu w związku z ogłoszeniem upadłości	127
8.3. Tymczasowe pokrycie kosztów postępowania	128
8.4. Tymczasowe pokrycie kosztów postępowania – odmienności postępowania w przypadku jego wszczęcia wyłącznie na wniosek wierzyciela	132
8.5. Czynności syndyka po jego powołaniu na skutek ogłoszenia upadłości dłużnika	134
8.6. Prowadzenie akt przez syndyka	143
8.6.1. Uwagi ogólne	143
8.6.2. Sposób prowadzenia akt w uproszczonym postępowaniu konsumenckim	150
8.6.3. Akta do zgłoszeń wierzytelności	150
8.6.4. Akta zastępcze	159
8.6.5. Udostępnianie akt	160

8.6.6. Prowadzenie i udostępnianie akt w postępowaniu o zawarcie układu na zgromadzeniu wierzycieli przez osobę fizyczną nieprowadzącą działalności gospodarczej	166
--	-----

Rozdział 9

Skutki ogłoszenia upadłości	169
9.1. Informacje ogólne	169
9.2. Skutki co do osoby upadłego	170
9.3. Granica między upadłością a bieżącym funkcjonowaniem upadłego – osoby fizycznej	172
9.4. Środki przymusu	176
9.5. Skutki ogłoszenia upadłości co do majątku upadłego	178

Rozdział 10

Masa upadłości	180
10.1. Informacje ogólne	180
10.2. Ustalanie składu masy upadłości	181
10.3. Składniki podlegające wyłączeniu z masy upadłości	186
10.4. Postępowanie o wyłączenie z masy upadłości	189

Rozdział 11

Zgłaszanie wierzytelności	194
11.1. Zasady ogólne	194
11.2. Wymogi formalne zgłoszenia wierzytelności	199
11.2.1. Postępowania upadłościowe prowadzone na skutek wniosku wniesionego przed 1.12.2021 r.	199
11.2.2. Postępowania upadłościowe prowadzone na skutek wniosku wniesionego 1.12.2021 r. i później	204
11.2.3. Postępowanie w przypadku niezuzpełnienia braków formalnych w terminie	205
11.3. Termin do zgłoszenia wierzytelności	207
11.4. Zwrot zgłoszenia wierzytelności	213
11.5. Skarga na zarządzenie syndyka o zwrocie zgłoszenia wierzytelności	214

Rozdział 12

Zgłoszenie wierzytelności z tytułu kredytów indeksowanych kursem CHF	217
---	-----

Rozdział 13

Wnoszenie pism i dokumentów oraz doręczenia w systemie teleinformatycznym	230
13.1. Wnoszenie pism procesowych i składanie dokumentów w systemie teleinformatycznym	230
13.1.1. Uwagi wprowadzające	230
13.1.2. Założenie konta w systemie teleinformatycznym	233
13.1.3. Przesłanki pominięcia systemu teleinformatycznego	234
13.2. Zasady dokonywania doręczeń elektronicznych w postępowaniach upadłościowych	237

Część druga**Tryby i przebieg postępowania upadłościowego osoby fizycznej nieprowadzącej działalności gospodarczej****Rozdział 1**

Zagadnienia wstępne	245
----------------------------------	-----

Rozdział 2

Postępowanie likwidacyjne a układ	246
--	-----

Rozdział 3

Przygotowana likwidacja (zatwierdzenie warunków sprzedaży)	249
3.1. Informacje ogólne	249
3.2. Wymogi formalne wniosku o zatwierdzenie warunków sprzedaży	252
3.3. Postępowanie po złożeniu wniosku o zatwierdzenie warunków sprzedaży	256
3.4. Rozpoznanie wniosku o zatwierdzenie warunków sprzedaży	258
3.5. Zawarcie umowy sprzedaży przez syndyka	263

Rozdział 4

Układ w upadłości (zawarcie układu z wierzycielami)	267
4.1. Przesłanki i warunki przeprowadzenia układu w upadłości	267
4.2. Stosowane przepisy	271
4.3. Przebieg postępowania upadłościowego osoby fizycznej nieprowadzącej działalności gospodarczej – z układem w upadłości	275

Rozdział 5

Postępowanie upadłościowe osoby fizycznej nieprowadzącej działalności gospodarczej prowadzone na podstawie przepisów części pierwszej (przepisy ogólne) prawa upadłościowego	287
5.1. Przesłanki prowadzenia postępowania w oparciu o przepisy części pierwszej oraz etapy postępowania	287
5.2. Etap wstępny	291
5.3. Oszacowanie masy upadłości i spis inwentarza	292
5.4. Ustalenie listy wierzytelności	295
5.4.1. Informacje ogólne	295
5.4.1.1. Treść listy wierzytelności w sprawach, w których wnioski wpłynęły przed dniem 1.12.2021 r.	298
5.4.1.2. Treść listy wierzytelności w sprawach, w których wnioski wpłynęły od 1.12.2021 r.	300
5.4.2. Sprzeciw do listy wierzytelności	301
5.4.3. Zatwierdzenie, sprostowanie i uzupełnienie listy wierzytelności	307
5.4.3.1. Wyciąg z zatwierdzonej listy wierzytelności	310
5.5. Likwidacja masy	311
5.5.1. Informacje ogólne	311
5.5.2. Sprzedaż nieruchomości, prawa użytkownika wieczystego, spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu i statku morskiego wpisanego do rejestru okrętowego, w tym obciążonych rzeczowo	315

5.5.3. Sprzedaż ruchomości	319
5.5.4. Szczególny tryb likwidacji – zastaw	322
5.5.5. Likwidacja wierzytelności i praw majątkowych	323

Rozdział 6

Likwidacja przez sprzedaż	326
6.1. Skutki sprzedaży w toku postępowania upadłościowego	326
6.2. Brak możliwości albo bezzasadność zbycia składników masy upadłości	329

Rozdział 7

Podział funduszu masy upadłości	332
7.1. Informacje ogólne	332
7.2. Wydzielenie kwoty na zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych upadłego	338

Rozdział 8

Umorzenie całości lub części zobowiązań upadłego według przepisów księgi pierwszej prawa upadłościowego	346
--	------------

Rozdział 9

Postępowanie o zawarcie układu na zgromadzeniu wierzycieli przez osobę fizyczną nieprowadzącą działalności gospodarczej	361
9.1. Uwagi ogólne	361
9.2. Charakter postępowania o zawarcie układu na zgromadzeniu wierzycieli przez osobę fizyczną nieprowadzącą działalności gospodarczej	364
9.3. Wniosek o otwarcie postępowania o zawarcie układu na zgromadzeniu wierzycieli przez osobę fizyczną nieprowadzącą działalności gospodarczej	366
9.4. Postanowienie o otwarciu postępowania o zawarcie układu na zgromadzeniu wierzycieli przez osobę fizyczną nieprowadzącą działalności gospodarczej	368
9.5. Nadzorca sądowy w postępowaniu o zawarcie układu na zgromadzeniu wierzycieli przez osobę fizyczną nieprowadzącą działalności gospodarczej	369

9.6. Akta postępowania o zatwierdzenie układu na zgromadzeniu wierzycieli przez osobę fizyczną nieprowadzącą działalności gospodarczej	370
9.7. Stosowanie przepisów Prawa restrukturyzacyjnego dotyczących przyspieszonego postępowania układowego do postępowania o zawarcie układu na zgromadzeniu wierzycieli przez osobę fizyczną nieprowadzącą działalności gospodarczej	372
9.8. Skutki otwarcia postępowania o zawarcie układu na zgromadzeniu wierzycieli przez osobę fizyczną nieprowadzącą działalności gospodarczej	378
9.10. Zgromadzenie wierzycieli i zawarcie układu	380
9.11. Umorzenie postępowania o zawarcie układu na zgromadzeniu wierzycieli przez osobę fizyczną nieprowadzącą działalności gospodarczej	388

Rozdział 10

Uproszczone postępowanie upadłościowe konsumenckie	390
10.1. Informacje ogólne	390
10.1.1. Główne zmiany w upadłości „konsumenckiej” po nowelizacji z 2019 i 2021 r.	390
10.1.2. Przesłanki wyboru trybu postępowania upadłościowego w stosunku do osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej	394
10.2. Likwidacja masy upadłości w uproszczonym postępowaniu konsumenckim	395
10.3. Skarga na czynności syndyka	404

Rozdział 11

Sposoby oddłużenia w postępowaniu konsumenckim uproszczonym	413
11.1. Zagadnienia ogólne	413
11.2. Odmowa ustalenia planu spłaty wierzycieli albo umorzenia zobowiązań upadłego bez ustalenia planu spłaty wierzycieli lub warunkowego umorzenia zobowiązań upadłego bez ustalenia planu spłaty wierzycieli	415

11.3. Plan spłaty	419
11.3.1. Informacje ogólne	419
11.3.2. Brak zgłoszeń wierzytelności	421
11.3.3. Przygotowanie projektu planu spłaty	422
11.3.4. Czynności syndyka	423
11.3.5. Treść projektu planu spłaty	425
11.3.6. Wskazanie wierzycieli	427
11.3.7. Ustalanie, czy upadły doprowadził do swojej niewypłacalności lub istotnie zwiększył jej stopień umyślnie lub wskutek rażącego niedbalstwa	430
11.3.8. Projekt planu spłaty <i>sensu stricto</i>	430
11.3.9. Postanowienie o planie spłaty	440
11.3.10. Zakres planu spłaty i jego wiążący charakter	448
11.3.11. Rozliczenie kosztów postępowania	449
11.3.12. Przepisy mające zastosowanie do planu spłaty	450
11.3.12.1. Informacje ogólne	450
11.3.12.2. Odpowiednie stosowanie przepisów o kolejności zaspokajania wierzycieli	452
11.3.12.3. Odpowiednie stosowanie przepisów o wykonaniu planu podziału	458
11.3.13. Zmiana planu spłaty	463
11.4. Umorzenie zobowiązań upadłego bez ustalenia planu spłaty wierzycieli	466
11.5. Warunkowe umorzenie zobowiązań upadłego bez ustalenia planu spłaty wierzycieli	468
11.6. Sytuacja i obowiązki upadłego po uprawomocnieniu się postanowienia o ustaleniu planu spłaty albo postanowienia o warunkowym umorzeniu zobowiązań bez ustalenia planu spłaty	473
11.6.1. Informacje ogólne	473
11.6.2. Po ustaleniu planu spłaty	475
11.6.3. Po warunkowym umorzeniu zobowiązań upadłego	476

Rozdział 12

Uchylenie postanowienia o ustaleniu planu spłaty albo postanowienia o warunkowym umorzeniu zobowiązań bez ustalania planu spłaty	480
12.1. Informacje ogólne	480
12.2. Uchylenie planu spłaty wierzycieli	481
12.3. Uchylenie postanowienia o warunkowym umorzeniu zobowiązań upadłego bez ustalania planu spłaty wierzycieli	482

Rozdział 13

Umorzenie zobowiązań w wyniku postanowienia o warunkowym umorzeniu zobowiązań bez ustalania planu spłaty	483
---	-----

Rozdział 14

Skarga kasacyjna	487
-------------------------------	-----

Rozdział 15

Końcowy etap uproszczonego postępowania konsumenckiego	490
---	-----

Rozdział 16

Umorzenie postępowania	492
16.1. Informacje ogólne	492
16.2. Umorzenie na podstawie art. 361 pr. upadł.	492
16.3. Umorzenie postępowania w oparciu o art. 491 ¹⁰ pr. upadł.	496
16.4. Umorzenie postępowania o zawarcie układu z wierzycielami	502

Rozdział 17

Zakończenie postępowania	504
---------------------------------------	-----

Rozdział 18

Postępowanie depozytowe w postępowaniu upadłościowym	506
---	-----

Rozdział 19

Wynagrodzenie doradcy restrukturyzacyjnego	508
19.1. Informacje ogólne	508
19.2. Wynagrodzenie w postępowaniu konsumenckim uproszczonym	508
19.3. Wynagrodzenie w postępowaniu konsumenckim prowadzonym w oparciu o przepisy części pierwszej Prawa upadłościowego	512
19.4. Wynagrodzenie nadzorcy w postępowaniu o zawarcie układu na zgromadzeniu wierzycieli	524

Rozdział 20

Zarys problematyki konsumenckiego międzynarodowego postępowania upadłościowego	526
---	-----

Schematy	535
-----------------------	-----

Załączniki	541
-------------------------	-----

Wzór wniosku syndyka o wynagrodzenie w postępowaniu prowadzonym na podstawie art. 491 ¹ ust. 1 pr. upadł.	543
Wzór postanowienia o ustaleniu planu spłaty w postępowaniu uproszczonym – stan prawny po nowelizacji obowiązującej od 24.03.2020 r.	548
Wzór projektu planu spłaty wierzycieli w postępowaniu upadłościowym	551
Wzór załącznika do projektu planu spłaty – wykaz wierzytelności	555
Postanowienie o ustaleniu planu spłaty wraz z planem podziału w postępowaniu upadłościowym prowadzonym w trybie art. 491 ¹ ust. 1 pr. upadł.	558
Postanowienie o ustaleniu planu spłaty w postępowaniu upadłościowym toczącym się na podstawie wniosku o ogłoszenie upadłości, który został złożony przed 24.03.2020 r.	565
Uzasadnienie postanowienia o ustaleniu planu spłaty w postępowaniu upadłościowym toczącym się na podstawie wniosku o ogłoszenie upadłości, który został złożony przed 24.03.2020 r.	569

Postanowienie o zakończeniu postępowania upadłościowego prowadzonego w trybie art. 491 ¹ ust. 2 pr. upadł.	589
Wzór pouczenia dostępnego w KRZ dokonywanego wraz z pierwszym doręczeniem	594
Postanowienie o ustaleniu planu spłaty wyłącznie w zakresie kosztów postępowania poniesionych tymczasowo przez Skarb Państwa (brak zgłoszeń wierzytelności od innych wierzycieli) w postępowaniu upadłościowym prowadzonym w trybie art. 491 ¹ ust. 1 pr. upadł.	599
Postanowienie o umorzeniu zobowiązań upadłego wraz z planem podziału w postępowaniu upadłościowym prowadzonym w trybie art. 491 ¹ ust. 1 pr. upadł.	602
Postanowienie o wyłączeniu z masy upadłości dochodów upadłego (emerytury)	611
Zarządzenie o wyznaczeniu rozprawy dotyczącej wniosku upadłego o umorzenie zobowiązań upadłego bez ustalania planu spłaty	617
Wzór – informacja do sądu o występowaniu przesłanek do umorzenia zobowiązań upadłego bez ustalania planu spłaty wierzycieli	620
Wzór – postanowienie o ustaleniu wynagrodzenia ostatecznego syndyka w postępowaniu prowadzonym na podstawie art. 491 ¹ ust. 2 pr. upadł.	622
Wzór informacji dla wierzyciela o występowaniu przesłanek do umorzenia zobowiązań upadłego bez ustalania planu spłaty wierzycieli	627
Wzór – plan likwidacyjny w postępowaniu uproszczonym – stan prawny po nowelizacji obowiązującej od 24.03.2020 r.	631
Wzór postanowienia o ogłoszeniu upadłości po nowelizacji 2021 r. (w KRZ)	636
Wzór uzasadnienia projektu planu spłaty wierzycieli po nowelizacji z 2019 r. (przepisy obowiązujące od 24.03.2020 r.)	645
Wzór zarządzenia sądu przed zakończeniem postępowania upadłościowego, prowadzonego na podstawie części pierwszej Prawa upadłościowego (art. 491 ¹ ust. 2 pr. upadł.), umożliwiający upadłemu złożenie wniosku zmierzającego do jego oddłużenia	648

Wzór zarządzenia – wyznaczenie rozprawy w połączonych sprawach upadłościowych małżonków	651
Wzór zawiadomienia małżonka upadłego na podstawie art. 176 ust. 1b pr. upadł. – stan prawny po nowelizacji 2021 r.	654
Wzór zawiadomienia na podstawie art. 491 ^{6a} ust. 2 pr. upadł. – stan prawny po nowelizacji z 2019 r.	662
Wzór zawiadomienia wierzyciela na podstawie art. 176 ust. 1a pr. upadł. – stan prawny po nowelizacji 2019 r.	670
Wzór zawiadomienia wierzyciela na podstawie art. 491 ^{6a} ust. 1 pr. upadł. – stan prawny po nowelizacji z 2021 r.	678
Nowelizacje prawa upadłościowego w zakresie upadłości konsumenckiej	693
Zestawienie przepisów intertemporalnych w postępowaniu upadłościowym	702
Historia nowelizacji prawa upadłościowego i naprawczego	704
Bibliografia	705

WSTĘP

Instytucja upadłości osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej, zwanej potocznie upadłością konsumencką¹ (choć nazwa ta przyjęła się i funkcjonuje również w doktrynie), istnieje w systemach praw obcych od wielu lat². Jednym z państw, w których najwcześniej wprowadzono podobne rozwiązania, jest Francja (1989 r., tzw. *loi Neiertz*). Do polskiego systemu prawnego została wprowadzona w wyniku nowelizacji Prawa upadłościowego i naprawczego ustawą z 5.12.2008 r.³ Przepisy, które weszły w życie z dniem 2.05.2009 r., w praktyce jednak niemalże nie funkcjonowały, a w każdym razie możliwość ich zastosowania była mocno ograniczona. Przede wszystkim w pierwszej kolejności należało wykazać, że posiada się środki na pokrycie kosztów postępowania upadłościowego, a w razie ich braku – wniosek był oddalany. Po wtóre, postępowanie można było otworzyć tylko w stosunku do takiej osoby, której niewypłacalność powstała na skutek wyjątkowych i niezależnych od niej okoliczności (np. choroba dłużnika i utrata pracy, śmierć współmałżonka, długi spadkowe itp.). To były główne przyczyny faktycznego

¹ Pamiętać przy tym należy, że w tym rozumieniu owo potoczne pojęcie konsumenta w kontekście prawa upadłościowego nie jest tożsame z definicją legalną konsumenta zawartą w art. 221 k.c.

² Na temat postępowań oddłużeniowych w innych państwach, szczególnie w Europie, zob. interesujące opracowanie K. Michalak-Abram, *Zagadnienie europeizacji postępowania oddłużeniowego osób fizycznych*, Warszawa 2018. Zob. również P. Kuglarz, *Podstawowe standardy upadłości konsumenckiej w Polsce na tle wybranych regulacji europejskich*, Dor. Restr. 2015/1, s. 33–43; P. Kuglarz [w:] *Upadłość konsumencka. Komentarz*, red. R. Adamus, M. Geromin, B. Groele, Warszawa 2017, s. 70–88.

³ Ustawa 5.12.2008 r. o zmianie ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze oraz ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 234, poz. 1572).

niedziałania przepisów o konsumenckim oddłużeniu. Od tej pory przepisy w zakresie upadłości konsumenckiej były dwukrotnie⁴, w relatywnie niedługim czasie (2009–2019), radykalnie nowelizowane poprzez ich coraz szersze liberalizowanie, aż ostatecznie zmiana wprowadzona ustawą nowelizującą z 2019 r. spowodowała, że praktycznie każdy – nawet jeżeli do swojej niewypłacalności doprowadził świadomie, celowo – może obecnie uzyskać oddłużenie w wyniku przeprowadzenia procedury przewidzianej w art. 491¹–491²² pr. upadł.⁵ Tym samym ustawa nowelizująca z 2019 r.⁶ spowodowała, że mamy obecnie w Polsce jedno z najbardziej liberalnych przepisów dotyczących możliwości oddłużania osób fizycznych, niezależnie od tego, czy prowadziły one działalność gospodarczą⁷, czy też nie – w praktyce niezawierające żadnych wymogów, które musiałby spełnić dłużnik, dążąc do uzyskania oddłużenia – chociażby w postaci wykazywania się rzetelnością i dobrą wiarą. Przepisy wprowadzone ustawą nowelizującą z 2019 r., pozwalające na wydanie postanowienia o odmowie wydania jakiegokolwiek postanowienia prowadzącego do oddłużenia⁸, obwarowano przesłankami tak nieostrymi, że ich zastosowanie może się okazać niemal niemożliwe w praktyce, nie wspominając o możliwości ukształtowania się bardzo niejednorodnej praktyki orzeczniczej w tym zakresie. Niezależnie od powyższego wątpliwości budzi regulacja prawna z tak znacznym marginesem niepewności co do sposobu

⁴ Ustawami nowelizującymi: z 2014 r., z datą wejścia w życie 31.12.2014 r., oraz z 2019 r., z datą wejścia w życie 24.03.2020 r. Zwięzłe omówienie istotnych założeń tej ustawy zob. P. Wołowski, *Upadłość konsumencka na podstawie nowelizacji ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze z 29.08.2014 r.*, „Transformacje Prawa Prywatnego” 2014/4, s. 53–69.

⁵ Kolejne artykuły, do art. 491³⁸ pr. upadł., wprowadzone do Prawa upadłościowego na mocy ustawy nowelizującej z 2019 r., dotyczą w istocie rodzaju postępowania restrukturyzacyjnego.

⁶ VIII kadencja, druk sejmowy nr 3480; ustawa opublikowana w Dz.U. z 2019 r. poz. 1802.

⁷ Dla porównania – w toku postępowania oddłużeniowego we Francji (*surendette-ment*) długi powstałe w wyniku prowadzonej działalności gospodarczej nie podlegają umorzeniu w konsumenckim postępowaniu upadłościowym.

⁸ Art. 491^{14a} pr. upadł.: „1. Sąd wydaje postanowienie o odmowie ustalenia planu spłaty wierzycieli albo umorzenia zobowiązań upadłego bez ustalenia planu spłaty wierzycieli lub warunkowego umorzenia zobowiązań upadłego bez ustalenia planu spłaty wierzycieli (...).”

CZĘŚĆ PIERWSZA

ZAGADNIENIA OGÓLNE

Rozdział 1

CHARAKTERYSTYKA UPADŁOŚCI KONSUMENCKIEJ

1.1. Czym jest upadłość „konsumencka”?

1.1.1. Uwagi ogólne

Przepisy Prawa upadłościowego¹ nie posługują się pojęciem upadłości konsumenckiej, ale pojęciem postępowania upadłościowego wobec osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej. Przepisy regulujące to postępowanie zamieszczono w tytułach V i VI (postępowanie o zawarcie układu na zgromadzeniu wierzycieli) części trzeciej (art. 491¹ i n. pr. upadł.). Nie jest to, wbrew potocznej nazwie, postępowanie prowadzone w stosunku do konsumentów. W pierwszej kolejności należy podkreślić, że potocznie – ale też z przyczyn praktycznych w dyskursie prawniczym – używane w odniesieniu do postępowania upadłościowego pojęcie konsumenta nie jest tożsame z definicją zawartą w art. 22¹ k.c. Nie bez powodu ustawodawca, konstruując przepisy o postępowaniu upadłościowym w stosunku do osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej, nie posłużył się tym znanym w prawie cywilnym pojęciem. Za konsumenta w rozumieniu Kodeksu cywilnego uważa się bowiem osobę fizyczną dokonującą z przedsiębiorcą czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową. Defini-

¹ Do 31.12.2015 r. noszącego nazwę „Prawo upadłościowe i naprawcze”, zmienioną ustawą z 15.05.2015 r. – Prawo restrukturyzacyjne.

cja ta nie wyklucza zatem, że osoba, która w konkretnym przypadku (w relacji z przedsiębiorcą) spełnia przesłanki uznania jej za konsumenta, w innej sytuacji sama będzie przedsiębiorcą, który pozostaje w stosunku prawnym z innymi konsumentami – w ramach swojej działalności gospodarczej lub zawodowej. Tymczasem w myśl przepisów Prawa upadłościowego nie jest możliwe, aby osoba, w stosunku do której prowadzone jest postępowanie upadłościowe regulowane przepisami tytułu V Prawa upadłościowego, mogła równocześnie być przedsiębiorcą. Innymi słowy, z postępowania tego mogą skorzystać osoby, które w chwili składania wniosku o ogłoszenie upadłości i w toku tego postępowania nie są już przedsiębiorcami. Poczynając od ustawy nowelizującej z 2014 r., nie ma przeszkód, aby z chwilą wykreślenia z ewidencji działalności gospodarczej były już przedsiębiorca złożył wniosek o ogłoszenie upadłości. Wniosek taki – o ogłoszenie upadłości – może złożyć również wierzyciel byłego przedsiębiorcy (art. 8 i 9 pr. upadł.). Dotyczy to zarówno sytuacji, w której dłużnik zaprzestał już prowadzenia działalności gospodarczej (zatem nie można ogłosić jego upadłości na zasadach ogólnych), jak i takiej, w której dłużnik formalnie przedsiębiorcą nie jest, nie dokonał bowiem stosownego wpisu do właściwego rejestru, natomiast faktycznie prowadził działalność gospodarczą. W każdym przypadku wierzyciel może złożyć wniosek o ogłoszenie upadłości takiego dłużnika wyłącznie w okresie roku od dnia zaprzestania prowadzenia działalności, a w przypadku osoby wpisanej do ewidencji – roku od jej wykreślenia z właściwego rejestru. Postępowanie toczy się wówczas według przepisów tytułu V części trzeciej Prawa upadłościowego, z pewnymi odmiennościami w stosunku do upadłości konsumenckiej *sensu stricto*, czyli z wniosku samego dłużnika. Ta sama zasada dotyczy również osób, które przestały być współnikami osobowych spółek handlowych – o ile od dnia wykreślenia ich z właściwego rejestru nie upłynął rok. Zgodnie z art. 491¹ ust. 1 pr. upadł. przepisy tytułu V stosuje się wobec osób fizycznych, których upadłości nie można ogłosić zgodnie z przepisami działu II tytułu I części pierwszej. Te zaś przepisy, zgodnie z art. 5 ust. 1 pr. upadł., stosuje się do przedsiębiorców w rozumieniu Kodeksu cywilnego, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, oraz do podmiotów wymienionych w ust. 2 powołanego przepisu.

Tym samym upadłość konsumencka jest postępowaniem toczącym się wobec osób, które aktualnie nie prowadzą działalności gospodarczej i nie są z taką działalnością powiązane (jak np. w przypadku wspólników osobowych spółek handlowych).

1.1.2. Informatyzacja postępowania upadłościowego – wprowadzenie systemu teleinformatycznego obsługującego postępowania sądowe² w upadłości konsumenckiej

Zgodnie z art. 92b rozporządzenia 2015/848 państwa członkowskie zobowiązane były do wprowadzenia do 26.06.2018 r. na swoim terytorium co najmniej jednego rejestru, w którym ogłasza się informacje o postępowaniach upadłościowych („rejstry upadłości”) natychmiast po ich wszczęciu (art. 24 ust. 1 rozporządzenia 2015/848).

Rozporządzenie 2015/848 w art. 24 ust. 2 określa minimalny zakres obowiązkowych informacji dostępnych publicznie w rejestrach upadłości. Informacje te obejmują:

- 1) datę wszczęcia postępowania upadłościowego;
- 2) sąd wszczynający postępowanie upadłościowe i numer sprawy (jeżeli dotyczy);
- 3) typ wszczętego postępowania upadłościowego określony w załączniku A do rozporządzenia 2015/848, a w odpowiednim przypadku także odnośny podtyp wszczętego postępowania zgodnie z prawem krajowym;
- 4) określenie, czy jurysdykcja sądu do wszczęcia postępowania wynika z art. 3 ust. 1, 2, czy 4 rozporządzenia 2015/848;
- 5) jeżeli dłużnik jest spółką lub osobą prawną – nazwę dłużnika, numer wpisu w rejestrze, siedzibę statutową lub adres pocztowy (jeżeli jest inny niż adres siedziby statutowej);

² Uregulowanego w art. 53 § 1a ustawy z 27.07.2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. z 2020 r. poz. 2072 ze zm.).

- 6) jeżeli dłużnik jest osobą fizyczną, niezależnie od tego, czy prowadzi niezależną działalność gospodarczą lub zawodową, czy nie – imię i nazwisko dłużnika, numer wpisu do ewidencji (jeżeli dotyczy) oraz adres pocztowy, a gdy adres jest zastrzeżony – datę i miejsce urodzenia dłużnika;
- 7) nazwę (imię i nazwisko), adres pocztowy lub elektroniczny powołanego zarządcy (jeżeli dotyczy);
- 8) termin zgłaszania wierzytelności (jeżeli dotyczy) lub odesłanie do zasad ustalania tego terminu;
- 9) datę zakończenia głównego postępowania upadłościowego (jeżeli dotyczy);
- 10) sąd i (jeżeli dotyczy) termin, w którym można zaskarżyć orzeczenie o wszczęciu postępowania upadłościowego zgodnie z art. 5 rozporządzenia 2015/848 (m.in. w zakresie jurysdykcji), lub odesłanie do zasad ustalania tego terminu.

Jednocześnie art. 24 ust. 4 rozporządzenia 2015/848 zwalnia państwa członkowskie z powyższego obowiązku publikacyjnego w odniesieniu do postępowań prowadzonych wobec osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej, pod warunkiem że znani im wierzyciele zagraniczni zostaną poinformowani o postępowaniu zgodnie z wymogami art. 54 rozporządzenia 2015/848³.

Dla zrealizowania powyższego obowiązku wynikającego z prawa Unii Europejskiej polski ustawodawca 6.12.2018 r. uchwalił ustawę o Krajowym Rejestrze Zadłużonych, której termin wejścia w życie był kilkakrotnie przedłużany, a sama ustawa wielokrotnie nowelizowana. Ostatecznie ustawa weszła w życie 1.12.2021 r., a wraz z nią – zmiany w Prawie upadłościowym całkowicie zmieniające tok postępowania w postępowaniach upadłościowych, w tym konsumenckich, oraz

³ Art. 24 ust. 4 rozporządzenia 2015/848: „Państwa członkowskie nie są zobowiązane do zamieszczania w rejestrach upadłości informacji, o których mowa w ust. 1 niniejszego artykułu, w odniesieniu do osób fizycznych nieprowadzących niezależnej działalności gospodarczej ani zawodowej, ani udostępniać tych informacji publicznie za pośrednictwem systemu wzajemnie połączonych rejestrów, pod warunkiem że znani im wierzyciele zagraniczni zostaną poinformowani zgodnie z art. 54 o danych, o których mowa w ust. 2 lit. j) niniejszego artykułu”.

w postępowaniach restrukturyzacyjnych⁴. Zmiana ta niejako przy okazji wykonania obowiązku publikowania danych o upadłościach w jednym rejestrze wprowadza całkowitą informatyzację postępowań restrukturyzacyjnych i upadłościowych.

Zgodnie z art. 1 tej ustawy Minister Sprawiedliwości prowadzi w systemie teleinformatycznym Krajowy Rejestr Zadłużonych, a art. 216a i 219 ust. 1a pr. upadł. wprowadzają w postępowaniu upadłościowym obowiązek składania pism procesowych, dokumentów oraz wydawania i utrwalania orzeczeń przez sąd wyłącznie za pośrednictwem systemu teleinformatycznego⁵.

Krajowy Rejestr Zadłużonych dostępny jest na administrowanej przez Ministra Sprawiedliwości stronie <https://prs.ms.gov.pl/krz> (dostęp: 14.03.2022 r.) i zawiera:

- 1) jeden centralny rejestr z informacjami o upadłościach i restrukturyzacjach zgodnie z wymogami rozporządzenia 2015/848 i powszechnego do nich dostępu – Portal Publiczny KRZ (funkcja rejestru);
- 2) portal sądowy (portal orzecznicy) dla prowadzenia postępowania upadłościowego i restrukturyzacyjnego wyłącznie w systemie teleinformatycznym (sądowe akta elektroniczne, elektroniczna biurowość sądowa);
- 3) portal dla składania pism i dokumentów przez strony i inne podmioty, wglądu do akt postępowania sądowego i akt doradców restrukturyzacyjnych oraz doręczenia stronom korespondencji

⁴ Ustawa nowelizująca z 2021 r.

⁵ „Ogólnym założeniem ustawy o Krajowym Rejestrze Zadłużonych jest rozdzielnie Rejestru zawierającego ustrukturyzowany zbiór informacji o podmiotach wskazanych w ustawie oraz zbiór obwieszczeń, na podstawie których są ujawniane dane w Rejestrze, od systemu teleinformatycznego stanowiącego system wsparcia orzecznictwa sądów upadłościowych i restrukturyzacyjnych. Akta postępowań upadłościowych i restrukturyzacyjnych prowadzone będą w systemie teleinformatycznym. Wszystkie orzeczenia będą utrwalane w systemie teleinformatycznym. Pisma i dokumenty składane przez syndyka, nadzorcę sądowego oraz zarządcę będą składane wyłącznie za pośrednictwem systemu teleinformatycznego” (uzasadnienie projektu ustawy o Krajowym Rejestrze Zadłużonych z 6.12.2018 r., Dz.U. z 2019 r. poz. 55, VIII kadencja, druk sejmowy nr 2637, s. 33).

Książka jest unikatowym na rynku opracowaniem tematyki dotyczącej upadłości osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej, tzw. upadłości konsumenckiej, w ujęciu praktycznym. Przedstawia to zagadnienie z perspektywy postępowania przed sądem, co ułatwi orientację w znowelizowanych przepisach oraz wypracowanie właściwych technik postępowania.

W drugim wydaniu publikacji omówiono nowelizację ustawy o Krajowym Rejestrze Zadłużonych, w szczególności sposób uwzględniając wierzytelności wynikające z tzw. kredytów frankowych. Zaprezentowano również zagadnienie zgłoszenia wierzytelności z tytułu kredytów indeksowanych kursem franka szwajcarskiego.

Obecne wydanie zostało ponadto wzbogacone o wzory dokumentów sporządzanych w toku postępowania (postanowień i wniosków).

Opracowanie będzie przydatne w codziennej pracy związanej z obsługą prawną zarówno dłużników i upadłych, jak i wierzycieli, a także w praktyce orzeczniczej, zwłaszcza w rozwiązywaniu problemów proceduralnych powstających przy zbiegu prowadzonych procedur z postępowaniami upadłościowymi.

Anna Ludwicyńska – sędzia Sądu Rejonowego dla Wrocławia-Fabrycznej we Wrocławiu, orzekła w wydziale gospodarczym procesowym, Krajowym Rejestrze Sądowym, od 2012 r. w wydziale do spraw upadłościowych i restrukturyzacyjnych, obecnie pełni funkcję zastępcy przewodniczącego wydziału; była członkiem zespołu do spraw realizacji projektu rejestracji spółek w ciągu 24 godzin powołanego przez Ministra Sprawiedliwości w styczniu 2009 r.; w 2022 r. wybrana przez Ministra Sprawiedliwości do prac zespołu do przygotowania pytań i zadań problemowych na egzamin dla osób ubiegających się o licencję doradcy restrukturyzacyjnego.

Aleksandra Machowska – sędzia Sądu Rejonowego dla Krakowa-Śródmieścia w Krakowie, orzeka w sprawach upadłościowych, wcześniej również w sprawach procesowych gospodarczych; była członkiem Zespołu Ministra Sprawiedliwości do spraw nowelizacji prawa upadłościowego i naprawczego; ekspert European Judicial Training Network (EJTN); wykładowca Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury; autorka i redaktorka publikacji z zakresu prawa polskiego i francuskiego, w tym postępowania upadłościowego, oraz prawa europejskiego.

9 788382 863963 w02P01

ISBN 978-83-286-396-3

9 788382 863963

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA: 801 04 45 45

ZAMOWIENIA@WOLTERSKLWER.PL

WWW.PROFINFO.PL

Kup e-book i czytaj
w aplikacji Smarteca

CENA 129 ZŁ (W TYM 5% VAT)